

СТАНОВИЩЕ

за кандидатурата на гл. ас. д-р Йордан Люцканов, участник в конкурса за доцент по професионално направление 2.1.Филология (научна специалност Литература на народите на Европа, Америка, Африка, Азия и Австралия), обявен от Института за литература при БАН в ДВ, бр. 68 / 02.

08. 2013

от доц. д-р Радостин Русев (БАН, Институт за литература)

Представените за конкурса текстове показват единствения кандидат в него, гл. ас. д-р Йордан Люцканов, като изследовател с висока теоретична подготвеност, с широк диапазон на познания в областта на културата, изкуството, историята, философията, историята и теорията на литературата, с умение за аналитично и от различни гледни ъгли осмисляне и съпоставяне на фактите.

Всичко това бе заявено от него още в дисертационния му труд за получаване на научната степен „доктор” – „Изтокът, Гърция и Рим в контекста на руския „Сребърен век” (Дмитрий Мережковски и Николай Гумильов)”, едно изследване, което предлага оригинален прочит на руския модернизъм, улавя твърде добре атмосферата на руския религиозно-философски ренесанс и разкрива ключови моменти от спецификата на литературната епоха на т.нар. „сребърен век”.

Впоследствие Йордан Люцканов се доказва като амбициозен млад учен, който непрекъснато търси и открива нови изследователски полета, бързо и точно се ориентира по отношение изискванията на изследването, с което се залавя, налучква адекватна стратегия и подходи към предмета на проучване. В трудовете си използва разнообразни методи на изследване, категорично заявява позицията си и убедено я отстоява.

Библиографската справка, изготвена за конкурса за доцент, го представя като продуктивен автор с характерен език, почерк и стил; текстовете му се публикуват в престижни научни сборници и списания.

Все по-често представя научни доклади (с разнообразна проблемна и тематична насоченост) на международни форуми, не само в България, но и в чужбина.

Включва се добре и има дял в няколко успешни научно-изследователски проекта на Института за литература (например „Руската литературна емиграция в България“), а напоследък и сам ръководи такива („Руската литературна класика днес: предизвикателствата на месианизма и масовата култура“).

Като хабилитационен труд Йордан Люцканов е представил монографията си „По(мислимостта) на друг(ия): Ранното евразийство и българските му съседни“ (2012), публикувана в Академично издателство „Проф. Марин Дринов“ и обсъдена след това в Направление „Сравнително литературознание“ през 2013 г.

Формален обект на изследване в нея е евразийството – оригинално течение в руската обществена мисъл, възникнало по стечение на обстоятелствата в България (факт, който кой знае защо често убягва на руските му изследователи), и предмет на постоянно растящ научен интерес през последните две десетилетия. В началото на сегашния век евразийската идея отново придоби актуалност в руското общество – на нейна основа дори се разроиха няколко нови теории, дали повод за обществени дискусии и спорове. Един същностен анализ на явлениято евразийство от 20-те г. на XX век, както и на днешните му рефлексии, би могъл да прикове вниманието не само на българския читател, но и на достатъчно широк кръг руски читатели.

Обстойният анализ на евразийството обаче не е основната цел на автора. То го занимава само дотолкова, доколкото му е необходимо, за да развие тезите си по първостепенни в случая за него въпроси, свързани с межкултурната комуникация, с проблема за разбирането или неразбирането между народите, между културите.

Да се съберат в общ обект на изследване евразийското течение в руската емигрантска мисъл и проблемът за межкултурното общуване като цяло е наистина добро хрумване на Йордан Люцканов.

Не приемам обаче крайната му констатация за руско-българско културно неразбиране, отнасяща се за периода на руското емигрантско присъствие в България през 20-те и 30-те г. на XX век. Не можа да ме

убеди в това и втората глава на книгата – „Българските отзиви за ранните евразийски текстове”, която иначе има приносен характер и съдържа ценни авторски наблюдения и коментари. Ситуацията, която изследва Йордан Люцканов, не би могла да се охарактеризира еднозначно като едва ли не сблъсък, конфликт на култури, като „дълбоко и устойчиво руско-българско межкултурно неразбиране” (с. 4). Последното изглежда по-скоро някакво негово интуитивно изходно усещане или схващане, а не толкова доказателство и резултат от направените изследвания. Диалог между двете култури (руската и българската) през изследвания период има (за разбирането му е необходимо да се вземе предвид както българската културна ситуация в тогавашния момент, така и психологическата ситуация, в която се озовават руските емигранти.), при това далеч по-продуктивен в сравнение със срещите на руската култура в който и да било друг център на руската емиграция по света. Дори, по някаква странна инерция от предишно време, рефлексите на този диалог у нас си остават все още недоизследвани и недооценени.

Книгата – по определението на автора ѝ – е „предимно историографска, философска и културологична” (с. 13). Като такава тя изважда най-широкия кръгзор, ерудицията на автора в няколко области на хуманитарното знание. Друг е въпросът дали точно такъв избор е бил най-уместен в конкретния случай, когато все пак се претендира за академична длъжност по литературознание. В този смисъл поне на мен не ми достига присъствието на литературоведа в тази книга.

Друга особеност на книгата е, че е насочена към читатели от няколко различни езикови общности, и то не само към най-очакваните, руските и българските, а още и към англезични, немскоезични. Тяхното четене няма да бъде и не може да бъде универсално, самият характер на текста (повече от която и да е друга книга) дори го предполага; със сигурност всеки от тях ще спре вниманието си върху подробности, които може би за другите напълно ще убягат или ще изглеждат не толкова съществени. Многоезичието на книгата е многозначително, по принцип го одобрявам, но не съвсем по начина, по който то е изпълнено в нея – с буквален превод на цяла глава или пък чрез внезапен и без особена логика и необходимост преход от един език към друг в една и съща глава.

Имам известно колебание дали книгата изпитва някаква особена необходимост от приложението (в този му вид).

Намирам за неестествено и присъствието в нея на текстове, които съдържат елемент на рецензия за книга, персонална критика и т.н. Същото се отнася и за прокрадващите се нотки на публицистичност. В книгата са изказани мнения и е заявена позиция на автора по някои специфични теми, към които той не е равнодушен и непременно иска да ги извади на показ, да привлече внимание върху тях (за отношението към българската русистика, за изопаченото тълкуване на понятието „руска емиграция“ в някои среди и т.н.). Не виждам обаче мястото им тук, в научен текст, в труд, с които се кандидатства за академична длъжност.

Забележките от различно естество, които имам към публикуваната монография, представена като хабилитационен труд, не влияят на извода, който правя – с цялостната си научна продукция гл. ас. д-р Йордан Люцканов съвсем основателно претендира за академичната длъжност „доцент“. Бих препоръчал и на другите участници в научното жури да убедят Научния съвет на Института за литература при БАН да му я присъди.

София,

25 ноември 2013 г.